

Sport Management Studies

Journal homepage: <https://smrj.ssric.ac.ir>

Original Article

The Model for Explaining Obstacles and Drivers of Social Development in the Programs of Sports Organizations for Development and Peace (SDP)

Saeed Jafari¹, Seyed Nasrollah Sajadi², Ebrahim Alidoust Ghahfarokhi³

1. Ph.D. Student of Sport Management, Faculty of Sport Sciences and Health, University of Tehran, Tehran, Iran
2. Professor of Sport Management, Faculty of Sport Sciences and Health, University of Tehran, Tehran, Iran
3. Associate Professor of Sports Management, Faculty of Sport Sciences and Health, University of Tehran, Tehran, Iran

Received: 05/05/2023, **Revised:** 14/08/2023, **Accepted:** 27/08/2023

* Corresponding Author: Seyed Nasrollah Sajadi, E-mail: nsajjadi@ut.ac.ir

How to Cite: Jafari, S; Sajadi, S. N; Alidoust Ghahfarokhi, E. (2025). The Model for Explaining Obstacles and Drivers of Social Development in the Programs of Sports Organizations for Development and Peace (SDP). *Sport Management Studies*, 16(88), 17-42. In Persian.

Extended Abstract

Background and Purpose

One of the core principles of Olympism and the objectives enshrined in the Olympic Charter is to place sport at the service of balanced human development, aiming to foster a peaceful society grounded in the preservation of human dignity. Sport functions as a powerful educational tool that not only promotes cognitive development but also strengthens social cohesion by teaching and reinforcing positive social behaviors. This dual role of sport—as both an educational medium and a social integrator—is widely recognized in international frameworks such as the International Olympic Committee's (IOC) initiatives on Development through Sport. Beyond its educational and social functions, sport has the capacity to address emerging global social and economic demands, offering a strategic platform for investment that can ensure sustainable social and economic progress over the long term (Di Palma, Tafuri, Ascione, & Raiola, 2018).

Purposeful and intelligent utilization of sport can drive positive changes in public health and socialization across all age groups. This is particularly relevant through the social inclusion of marginalized populations, economic and social empowerment of disadvantaged communities, and the expansion of intercultural relations and conflict resolution. Collectively, these outcomes define sustainable development through sport (Ghorbani, Safari Jafarloo, & Esmaeili, 2020). These themes,

Copyright: © 2023 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

along with other social variables that act as connective tissue within local communities, underpin the broader concept of social development. Sport for Development and Peace (SDP) organizations and policy frameworks exemplify how sport can be leveraged to achieve sustainable development goals (Hylton & Bramham, 2008).

Despite this recognition, the mechanisms through which social development is realized via sport, as well as the barriers and facilitators encountered by sports organizations dedicated to development and peace, remain underexplored, particularly in local contexts. This study aimed to elucidate the obstacles and drivers influencing the dimensions of social development through sport. Specifically, it sought to answer how social development is realized via sport and to identify the barriers and facilitators within the programs of sports organizations dedicated to development and peace.

Materials and Methods

This research employed an exploratory, interpretive paradigm with an inductive approach to advance understanding of social development through sport. The methodology was grounded in the classical grounded theory approach (Glaserian), which prioritizes the description and explanation of phenomena without imposing preconceived theoretical frameworks. Data collection and analysis occurred simultaneously through in-depth interviews, detailed note-taking, annotation, open and selective coding, and iterative theory development.

Participants included a purposive, criteria-based sample of nineteen experts drawn from diverse but relevant fields. These included university professors specializing in sports sciences, social and behavioral sciences, economics, and development studies. Additionally, specialists from the UNESCO National Commission of Iran, experts from the National Olympic Committee, and senior managers from the Ministry of Education, Ministry of Science, and Ministry of Sports and Youth were included. All participants possessed substantial expertise in development issues, particularly social development through sport, ensuring rich and authoritative data.

The data collection process involved semi-structured interviews that allowed participants to share their experiences, perceptions, and insights regarding the role of sport in social development, the challenges faced, and the enabling factors. The iterative coding process enabled the emergence of a grounded theory that captures the complex interplay of factors shaping social development through sport.

Findings

The resulting grounded theory posits that the strategies employed by sports organizations for development and peace yield social development when these organizations implement planned socio-sportive changes. However, such changes encounter significant obstacles that must be addressed to optimize impact.

Social development through sport manifests across seven interconnected domains. These are collective social responsibility, sustainable peace, planned social-sport interventions, improved quality of social communication, equality and justice, social integration and cohesion, and individual and collective well-being. Each domain reflects a vital aspect of how sport contributes to the social fabric and the holistic development of communities.

The study identified twelve key obstacles that impede the realization of social development through sport. These include resource limitations, skepticism toward sport as a development tool, inter-organizational conflict, knowledge gaps, planning errors, management challenges, legal and executive issues, gender discrimination, political and socio-cultural barriers, and economic problems

at both national and regional levels. These barriers operate at multiple levels and interact dynamically, often compounding each other and limiting the effectiveness of SDP programs.

Conversely, the main drivers facilitating social development through sport were identified as merit-based selection, networking, strategic planning, shared leadership, process streamlining, awareness and training, culture-building, reengineering, and institutional support. These drivers enhance the capacity of sports organizations to design and implement impactful programs, foster collaboration, and sustain positive social change.

The interaction between these obstacles and drivers is complex and dynamic. Barriers tend to diminish both the quantity and quality of organizational initiatives, while drivers enhance program outcomes and facilitate the realization of social development through sport. The balance between these forces determines the overall effectiveness of SDP efforts.

Conclusion

Sports events and programs should actively contribute to social and civic development. Social capital not only supports the growth of sport but is also reinforced by widespread societal engagement in sport, strengthening facets of social capital such as harmony, solidarity, resilience, civic participation, and trust. These factors collectively reflect the social and psychological health of a society.

Herasimovich and Alzua-Sorzabal (2021) describe sport for development and peace as a domain where sport—including non-competitive physical activities—serves broader social and peacebuilding goals. This study underscores the importance of strategic planning and ecosystem-wide cooperation in advancing social development through sport.

Regular, functionally oriented organizational approaches and comprehensive stakeholder collaboration are essential for progress. This requires commitment from governmental bodies, sports organizations, educational institutions, civil society, and international partners to create enabling environments for sport to fulfill its social development potential.

Acknowledgments

We extend our sincere gratitude to the National Olympic Committee of the Islamic Republic of Iran for their material and moral support of this research.

Keywords: Social Development, Sport for Development and Peace, Sustainable Development, Social Inclusion, Sports Organizations, Grounded Theory.

مدل تبیین موانع و پیشران‌های توسعه اجتماعی در برنامه‌های سازمان‌های ورزش برای توسعه و صلح (SDP)

سعید جعفری^۱، سید نصرالله سجادی^۲ , ابراهیم علیدوست قهفرخی^۳

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی و تندرستی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

۲. استاد مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی و تندرستی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

۳. دانشیار مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی و تندرستی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۲/۱۵، **تاریخ اصلاح:** ۱۴۰۲/۰۵/۲۳، **تاریخ پذیرش:** ۱۴۰۲/۰۶/۰۵

* Corresponding Author: Seyed Nasrollah Sajadi, E-mail: nsajjadi@ut.ac.ir

How to Cite: Jafari, S; Sajadi, S. N; Alidoust Ghahfarokhi, E. (2025). The Model for Explaining Obstacles and Drivers of Social Development in the Programs of Sports Organizations for Development and Peace (SDP). *Sport Management Studies*, 16(88), 17-42. In Persian.

چکیده

هدف پژوهش حاضر ارائه مدل تبیین موانع و پیشران‌های توسعه اجتماعی در برنامه‌های سازمان‌های ورزش برای توسعه و صلح (SDP) بود. این تحقیق با روش تحقیق کیفی و با ماهیت اکتشافی-بنیادی انجام شد. از طریق روش نمونه‌گیری هدفمند معیارمحور و براساس مصاحبه‌های عمیق، داده‌های تحقیق جمع‌آوری شد. مشارکت‌کنندگان (جامعه) در پژوهش، جمعی از خبرگان شامل اساتید دانشگاه در حوزه علوم ورزشی، علوم اجتماعی و رفتاری، اقتصاد و توسعه و کارشناسان خبره کمیسیون ملی یونسکو ایران و کارشناسان خبره کمیته ملی المپیک و مدیران ارشد معاونت تربیت‌بدنی و سلامت وزارت آموزش و پرورش و وزارت علوم و مدیران ارشد و کارشناسان خبره وزارت ورزش و جوانانی که آشنایی کامل با مباحث توسعه و به‌ویژه توسعه اجتماعی از طریق ورزش داشتند، بودند (تعداد نمونه در مجموع ۱۹ نفر). داده‌ها براساس نظریه داده‌بنیاد و با رویکرد کلاسیک داده‌ها (رویکرد گلیزری) و استفاده از نرم‌افزار مکس کیودا، کدگذاری و تجزیه و تحلیل شدند. مطابق نتایج پژوهش، مدل توسعه اجتماعی مبتنی بر سه مقوله اصلی تعریف شد. مقوله محوری توسعه اجتماعی از طریق ورزش شامل مقوله‌های فرعی مسئولیت جمعی اجتماعی، صلح پایدار، بهبود کیفیت ارتباطات اجتماعی، تغییرات اجتماعی-ورزشی برنامه‌ریزی‌شده، برابری و عدالت، یکپارچگی و انسجام اجتماعی، و بهزیستی فردی و جمعی بود. همچنین تحلیل داده‌ها نشان داد، موانع یا محدودیت‌های توسعه اجتماعی از طریق ورزش از ترکیب محدودیت منابع، بدبینی به ورزش، تعارض بین سازمانی، خلأ دانش، اشتباهات برنامه‌ریزی، مسائل مدیریتی، مسائل قانونی، مسائل اجرایی، تبعیض جنسیتی، مسائل سیاسی، مسائل

فرهنگی-اجتماعی و مشکلات اقتصادی ایجاد شده است. درمقابل، پیشران‌ها تلفیقی از شایسته‌گزینی، شبکه‌سازی، برنامه راهبردی، رهبری اشتراکی، جریان‌سازی، آگاهی بخشی و آموزش، فرهنگ‌سازی، مهندسی مجدد و حمایت بود. با توجه به نتایج تحقیق پیشنهاد می‌شود، شبکه‌ای منسجم از سازمان‌ها و نهادهای مرتبط با توسعه، به‌ویژه توسعه اجتماعی از طریق ورزش با رویکرد رهبری اشتراکی تشکیل شود تا بتوان مداخلات برنامه‌ریزی‌شده ورزشی-اجتماعی را با سیاستی منسجم پیش برد.

واژگان کلیدی: توسعه اجتماعی، برابری و عدالت، حمایت اجتماعی، رهبری اشتراکی، مداخلات اجتماعی برنامه‌ریزی‌شده.

مقدمه

از اصول اساسی المپیزم و اهداف منشور المپیک، قرار دادن ورزش در خدمت رشد متوازن جوامع انسانی، با هدف توسعه و ارتقای جامعه‌ای صلح‌آمیز بر مبنای حفظ کرامت انسانی است. با نگاهی ژرف به این اهداف و منشور المپیک و سخنان بارها تأکیدشده توماس باخ به‌عنوان رئیس کمیته بین‌المللی المپیک، ورزش صرفاً شامل فعالیت بدنی نمی‌شود، بلکه سلامتی را با لحاظ قرار دادن جنبه‌های فیزیکی، روانی و اجتماعی آن ترویج کرده و به پیشگیری یا حتی درمان بیماری‌های تمدن مدرن کمک می‌کند.

ورزش یک ابزار آموزشی است که توسعه شناختی را پرورش می‌دهد و با آموزش و توسعه رفتار اجتماعی درست، به نزدیکی و همبستگی جوامع کمک می‌کند (توسعه از طریق ورزش، وبسایت IOC). از سویی مفهوم ورزش برای توسعه از این واقعیت ناشی می‌شود که ورزش دارای ویژگی‌های منحصربه‌فردی است که به روند پیشرفت و صلح کمک بسیار مؤثری خواهد کرد. افزون بر این، محبوبیت جهانی، احساس وحدت و یکدلی جوامع با هم، ظرفیتی به‌عنوان بستر ارتباطی جهانی قدرتمند در اختیار ورزش قرار می‌دهند که به جرئت می‌توان اذعان داشت که توسعه اجتماعی از طریق ورزش به مراتب اثرگذارتر از سایر روش‌ها برای این‌گونه از توسعه است (تکین^۱، ۲۰۱۹، ۳۲۱۴). به‌علاوه، ورزش دارای توانایی دستیابی به نیازهای اجتماعی و اقتصادی جدید جهانی است تا بستری باشد که در آن سرمایه‌گذاری برای تضمین توسعه پایدار اجتماعی و اقتصادی در طولانی‌مدت مناسب باشد (دی‌پالما^۲ و همکاران، ۲۰۱۸، ۴۷۳). درحقیقت، توسعه از طریق ورزش دارای چنان ظرفیتی برای رسیدگی به مشکلات اجتماعی است که اثرگذاری توسعه اجتماعی بر سایر حوزه‌های اجتماعی را به اندازه ورزش نمی‌توان مؤثر و قدرتمند دانست؛ به‌خصوص زمانی که این معضلات، جوانانی را هدف قرار می‌دهد که از نظر اجتماعی محروم شده‌اند یا در معرض استرس زندگی‌های چندگانه قرار دارند یا جدا و دور از نهادها و مؤسسات اجتماعی هستند (آندرسون بوتچر^۳، ۲۰۱۹، ۱۸۲).

جیمیسون و اسمیت^۴ (۲۰۱۶) به نقل از کواکلی مطرح می‌کنند، برنامه‌های ورزش و فعالیت بدنی زمانی که ظرفیتشان به‌صورت دقیق برای پیوندیافتن با دیگر اشکال مشارکت مدنی لحاظ نشوند، قدرت چندانی ندارند و تضعیف خواهند شد. چنین برنامه‌هایی صرفاً نمی‌توانند به‌صورت بدنی در نظر گرفته شوند؛ بلکه همیشه باید شیوه‌هایی لحاظ شوند که با ویژگی‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و مشارکت‌های مدنی در بین مشارکت‌کنندگان گره خورده‌اند. این اقدامات با هدف ارتقای تغییرات مثبت اجتماعی مرتبط با گستره وسیعی از اهداف توسعه شامل حل تعارض، پیشگیری از بیماری، توسعه جوانان، برابری

-
1. Tekin
 2. Di Palma
 3. Anderson-Butcher
 4. Jamieson & Smith

جنسیتی، برقراری صلح، مشارکت اجتماعی و معیشت مرتبط هستند؛ بنابراین علاوه بر فعالیت‌های مبتنی بر ورزش، افراد حرفه‌ای و سازمان‌های گوناگون نیز انتظار دارند برنامه‌ها و خدماتی با رویکرد توسعه ارائه کنند تا به مسائل اجتماعی پیچیده بپردازند (کانگ و اسونسون^۱، ۲۰۱۹، ۴۶۵)؛ حال آنکه استفاده هدفمند و هوشمندانه از ورزش برای فراهم کردن تحولات و تأثیرات مثبت بر سلامت عمومی و جامعه‌پذیری کودکان، جوانان و بزرگسالان، در سایه شمول اجتماعی برای قشر محروم، به توسعه اقتصادی و اجتماعی جوامع کم برخوردار و تقویت و گسترش روابط بین‌فرهنگی و تلاش برای حل تعارض، مفهوم توسعه پایدار از طریق ورزش، کمک می‌کند (قربانی و همکاران، ۲۰۲۰، ۸۵). تمامی این مضامین به همراه متغیرهای اجتماعی دیگر که می‌توانند در جوامع محلی به‌عنوان چسب اجتماعی عمل کنند و شبکه‌های سالم جامعه مدنی را به هم پیوند دهند، همگی در زیر چتری از مفاهیم توسعه اجتماعی قرار می‌گیرند. این موضوع ضرورت وجود سازمان‌های ورزش برای توسعه و صلح^۲ (SDP) و سیاست‌گذاری مسیری را نمایان می‌کند که ورزش می‌تواند در خدمت توسعه پایدار قرار دهد (هیلتون و برامهام^۳، ۲۰۰۸، ۲۶۴). ورزش برای توسعه و صلح (SDP) حوزه وسیعی از فعالیت‌ها و مداخلات مرتبط با ورزش شده است و موضوع تحقیقاتی گسترده‌ای در مطالعات علمی-اجتماعی ورزش است (جیولیانتوتی^۴ و همکاران، ۲۰۱۹، ۴۱۲).

در پانزده سال گذشته، موضوع «توسعه اجتماعی از طریق ورزش» در حیطه پژوهش‌هایی در زمینه توسعه محلی و بین‌المللی، مشروعیت خود را افزایش داده است؛ درحالی‌که در آغاز قرن بیست‌ویکم، یافتن پروژه‌های اختصاصی که در آن‌ها از ورزش به‌عنوان وسیله‌ای راهبردی برای تغییر مثبت در محیط‌های جامعه استفاده شده باشد، دشوار بود، اما اکنون تعداد این پروژه‌ها بسیار افزایش یافته است (شولنکورف^۵، ۲۰۱۷، ۲۴۴). در این راستا، هزبری و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهش خود با عنوان «توسعه پایدار از طریق ورزش؛ تحلیلی بر دستور کار ۲۰۳۰» دریافتند که ورزش به طور مستقیم در شش هدف از اهداف هفده‌گانه توسعه پایدار نقش دارد. در تحقیق هراسیموویچ و الزوا سورزابل^۶ (۲۰۲۱) درباره SDP، ورزش برای توسعه و صلح، زمینه‌ای از فعالیت‌ها تعریف شده است که در آن، ورزش از جمله فعالیت‌های بدنی غیررقابتی در قالب بازی، ابزاری برای پرداختن به اهداف غیر ورزشی توسعه اجتماعی و ایجاد صلح است. استدلال بر این است که SDP بر منافع اجتماعی ورزش متمرکز است؛ درحالی‌که سیستم‌های ورزشی (مثل فدراسیون‌ها) بر توسعه ورزش متمرکز هستند؛ البته بررسی تعامل این دو منظر به دلیل وابستگی‌های متقابل باید بررسی و بسط داده شود (جیولیانتوتی و همکاران، ۲۰۱۹). از طرفی با توجه به طیف وسیعی از ارتباطات بین ورزش و اهداف توسعه پایدار و روش‌های مختلفی که بازیگران دولتی و غیردولتی ممکن است در تحقق این پیوندها نقش داشته باشند، به مفهوم‌سازی دقیق‌تری از این روابط نیاز است (لیندسی^۷ و همکاران، ۲۰۲۰، ۱۳۰)؛ باین‌حال، طیف گسترده‌ای از سازمان‌ها در زمینه ورزش برای توسعه و صلح مشارکت دارند. از سویی، عوامل محیطی پیچیده و چالش‌های ظرفیت داخلی سازمان‌ها باعث ایجاد فشارهای بیشتر بر مدیرانی می‌شود که برای دستیابی به نتایج برنامه پایدار به ایجاد تعادل بین تقاضاهای سازمانی چندگانه نیاز دارند (کانگ و اسونسون^۸، ۲۰۱۹، ۴۶۵).

1. Kang & Svensson
2. Sports for Development and Peace (SDP)
3. Hylton & Bramham
4. Giulianotti
5. Schulenkorf
6. Herasimovich & Alzua-Sorzabal
7. Lindsey
8. Kang & Svensson

بررسی متغیرهای برنامه‌ریزی‌شده اجتماعی در مدیریت ورزشی، تنها گوشه کوچکی از متغیرهای توسعه اجتماعی و چالش‌ها، راهبردها، موانع و پیشران‌های این مقوله، در صورت تحقق است. از این مفهوم غفلت شده است که در صورت مشارکت این سازمان‌ها با محوریت سازمان‌های ورزشی، توسعه اجتماعی از منظر ورزش تأثیرات مثبت و پایداری را بر جوامع و مفهوم توسعه با متغیر نوآوری بر جای خواهد نهاد. واندروکن و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهش خود با موضوع «ورزش برای توسعه به‌عنوان اهرمی برای برابری اجتماعی» که با رویکرد ارزیابی واقع‌گرا انجام شد، یک سازمان غیرانتفاعی از SFD (یک بنیاد ورزش برای توسعه) در یک شهر بزرگ در کشور بلژیک را مطالعه موردی کردند. مهم‌ترین یافته این پژوهش نشان داد، یکی از مؤثرترین سازوکارهای ایجادشده توسط فعالیت‌های این بنیاد ورزش برای توسعه این است که یادگیری از طریق سرگرمی، برقراری ارتباط با همسالان و درگیر شدن به‌عنوان یک داوطلب با قبول برخی مسئولیت‌ها، ارتقا پیدا می‌کند. محقق با اثبات مسئله پژوهش، ذکر ادبیات و تاریخچه‌ای اجمالی از مفهوم توسعه اجتماعی و بررسی پیشینه نظری این مفهوم در جامعه مطالعه‌شده و کشف خلأهای پژوهشی از درون این ادبیات نظری، به چارچوب نظری استواری از دل پژوهش‌های اصلی و مرتبط درباره این حوزه دست یافت. محقق با نگاهی به مسئله و توجه به نظرگاه‌های روش‌شناختی و تناسب آن با مسئله پژوهش، به دنبال تأیید مدلی تبیینی براساس این قاب نظری بود؛ به‌طوری‌که این تحقیق به دنبال تبیین موانع و پیشران‌های اثرگذار بر ابعاد توسعه اجتماعی از طریق ورزش بود؛ به عبارت دیگر، مسئله اصلی تحقیق این است که کشف کند توسعه اجتماعی از طریق ورزش چگونه است و موانع و پیشران‌های توسعه اجتماعی در برنامه‌های سازمان‌های ورزش برای توسعه و صلح کدام‌اند.

روش پژوهش

این پژوهش با ماهیت اکتشافی و پارادایمی تفسیری و رویکردی استقرایی و با هدف بسط دانش و شناخت موجود درباره توسعه اجتماعی از طریق ورزش انجام شد. در این پژوهش از رویکرد نظریه داده‌بنیاد^۱ استفاده شد. به دلیل دغدغه اصلی در پژوهش حاضر که تبیین توسعه اجتماعی از طریق ورزش در سازمان‌های ورزش برای توسعه و صلح بود و همچنین وفادارماندن به ریشه‌های اصلی نظریه داده‌بنیاد که تشریح و تبیین یک پدیده فارغ از درنظرگرفتن یک الگوی از قبل تعیین‌شده دنبال می‌شود، از رویکرد کلاسیک داده‌بنیاد (رویکرد گلیزری) استفاده شد. رویه اجرای پژوهش (جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل هم‌زمان داده‌ها) شامل مصاحبه‌های عمیق، یادداشت‌برداری و حاشیه‌نویسی، کدگذاری (باز و انتخابی) و تدوین نظریه در فرایندی چندگانه و تعاملی صورت پذیرفت.

جمعی از خبرگان شامل اساتید دانشگاه در حوزه علوم ورزشی، علوم اجتماعی و رفتاری، اقتصاد و توسعه و کارشناسان خبره کمیسیون ملی یونسکو ایران و کارشناسان خبره کمیته ملی المپیک و مدیران ارشد معاونت تربیت‌بدنی و سلامت وزارت آموزش و پرورش و وزارت علوم و مدیران ارشد و کارشناسان خبره وزارت ورزش و جوانانی که آشنایی کامل با مباحث توسعه و به‌ویژه توسعه اجتماعی از طریق ورزش داشتند، مشارکت‌کنندگان (جامعه) پژوهش را تشکیل دادند. به‌منظور انتخاب مشارکت‌کنندگان برای اجرای مصاحبه‌های عمیق از روش نمونه‌گیری هدفمند^۲ و معیارمحور استفاده شد. درمجموع،

1. Grounded Theory

2. Purposive

۱۹ مصاحبه با خبرگان و متخصصان انجام شد. درواقع، نمونه‌گیری تا جایی ادامه یافت که پژوهش به اشباع نظری و کفایت رسید. ویژگی‌های مشارکت‌کنندگان در پژوهش در جدول (۱) ارائه شده است.

جدول ۱- ویژگی‌های مشارکت‌کنندگان در پژوهش

Table 1- Characteristics of Participants in Research

ویژگی نمونه Sample Characteristics	تعداد Number	مرتبۀ علمی و تحصیلات Academic Level and Education	تعداد Number	سن Age	تعداد Number	سابقه Work History	تعداد Number
اعضای هیئت علمی	10	استادیار	5	50 سال و کمتر	7	5-10 سال	2
		دانشیار	3	50-60 سال	1	10-20 سال	5
		استاد تمام	2	بیشتر از 60 سال	2	بیشتر از 20 سال	3
کارشناسان خبره	9	کارشناسی ارشد	4	50 سال و کمتر	8	5-10 سال	4
		دانشجوی دکتری	2	50-60 سال	1	10-20 سال	4
		دکتری	3	بیشتر از 60 سال	0	بیشتر از 20 سال	1

برای تعیین موثق بودن^۱ نتایج و یافته‌ها از دو روش بازکدگذاری^۲ توسط پژوهشگر استفاده شد. در روش بازکدگذاری، یک مصاحبه کدگذاری شده پس از یک ماه بار دیگر توسط پژوهشگر کدگذاری شد. علاوه بر این، پژوهشگر همواره به شیوه مقایسه‌ای به تطابق همگونی بین اطلاعات و مقوله‌های پدیدار شده در جریان کدگذاری باز، پرداخت. همچنین فرایند مشابهی از بازبینی داده‌ها نسبت به مقوله‌ها در کدگذاری انتخابی انجام شد و پژوهشگر سؤال‌هایی را درباره مقوله‌ها مطرح کرد. پس از آن، مفاهیم، رویدادها و مقوله‌ها را جست‌وجو کرد. پس از تکوین مدل، پژوهشگر فرایند نمایان شده را از طریق مقایسه با فرایندهای موجود در پیشینه موضوعی پژوهش اعتبارسنجی کرد. از طریق این امور ممیزانه چهارگانه، نظریه داده‌بنیاد کلاسیک برای مدل نهایی پژوهش یعنی تناسب، کارایی، قابلیت انتقال و اصلاح‌پذیری تا حد قابل قبولی تأمین شد.

نتایج

از آنجاکه فرایند پژوهش کیفی ماهیتی غیرخطی دارد، در این پژوهش فرایند کدگذاری‌ها بارها و بارها تکرار شد که در نهایت طبقات و مقوله‌های جامعی ایجاد شد. پس از اتمام مصاحبه‌ها، فرایند کدگذاری باز آغاز شد. علاوه بر این، یادداشت‌های محقق از مصاحبه‌ها نیز به عنوان داده‌های خام تحلیل شد. خروجی مرحله کدگذاری باز، کدهای بنیادی (مقوله‌ها و ویژگی‌های مقوله‌ها) است. در این مرحله، مطالب خطبه‌خط خوانده شد و به هر قسمت از داده‌ها که ممکن بود یک کلمه، خط یا پاراگراف باشند، یک برچسب اختصاص داده شد. این تکه از داده‌ها را می‌توان یک واقعه در نظر گرفت. چندین واقعه یک مفهوم را شکل می‌دهند (گلیزر، ۱۹۹۸، ۴۰). چند مفهوم نیز یک مقوله^۳ را شکل می‌دهند. به دلیل وجود مقوله‌های متعدد،

1. Trustworthiness
2. Re-Coding
3. Category

سطوح مقوله‌های فرعی و اصلی در نظر گرفته شد. همچنان که داده‌ها جمع‌آوری می‌شدند، مقایسه مستمر^۱ نیز اجرا شد. براساس رویه‌های مطرح‌شده، مقوله‌های فرعی و اصلی شناسایی شدند. در کدگذاری انتخابی براساس دغدغه اصلی شرکت‌کنندگان، توسعه اجتماعی از طریق ورزش به‌عنوان مقوله محوری^۲ انتخاب شد و در تمام مقایسه‌های مستمر به پالایش این مقوله و ارتباطش با سایر مقوله‌ها پرداخته شد. مفاهیم، مقوله‌های فرعی و اصلی در جدول (۲) ارائه شده‌اند.

جدول ۲- مقوله‌های اصلی و محوری
Table 2- Primary Categories and Core Category

مقوله‌های اصلی Primary Categories	مقوله‌های فرعی Secondary Categories	مفاهیم Concepts
توسعه اجتماعی از طریق ورزش (مقوله محوری)	مسئولیت جمعی اجتماعی	برآورده کردن نیازهای اجتماعی
		توسعه هدفمند رویدادهای ورزشی
		حمایت از اصول اجتماعی در برنامه‌ریزی‌های ورزشی
		توسعه پایدار اجتماعی
		جهانی فکر کردن و محلی عمل کردن
	صلح پایدار	توسعه صلح مثبت
		ورزش به‌عنوان انعکاسی از جامعه
		بافت اجتماعی چندماهیتی و چندفرهنگی
		اخلاق‌گرایی و احترام
		رفاه اجتماعی و فقرزدایی
توسعه اجتماعی از طریق ورزش (مقوله محوری)	مداخلات اجتماعی-ورزشی برنامه‌ریزی‌شده	توسعه فضای داوطلبانه در ورزش
		نقش‌آفرینی گروه‌های خاص اجتماعی
		مداخلات اجتماعی برنامه‌ریزی‌شده
		پروژه‌های ورزشی هدفمند
		مشارکت اجتماعی
	بهبود کیفیت ارتباطات اجتماعی	جهت‌گیری عملکردی منظم
		کاهش شکاف اجتماعی
		انعطاف‌پذیری
		مهندسی زیستی
		روابط سالم اجتماعی
برابری و عدالت		بهبود کیفیت روابط اجتماعی موجود در ورزش
		پروژه‌های آینده‌نگر
		رویکردهای چندجانبه به توسعه
		نهادگرایی
		فعال‌گرایی مدنی
		متوازن بودن توسعه در همه جنبه‌ها

1. Constant Comparison

2. Core Category

جدول ۲- مقوله‌های اصلی و محوری
Table 2- Primary Categories and Core Category

مقوله‌های اصلی Primary Categories	مقوله‌های فرعی Secondary Categories	مفاهیم Concepts
		تک‌بعدی رشد نکردن جامعه
		عدالت اجتماعی
		فرصت برابر
		توازن قدرت
		افزایش ظرفیت‌ها و فرصت‌ها برای دستیابی به هدف
		منزلت برابری زنان با مردان
		عدالت پایدار
		برابری جنسیتی
		مشارکت خانواده‌ها
		شکل‌گیری نهضت فعال‌سازی کودکان و خردسالان در کشور
		اجتماعی شدن فرد
		استفاده از ظرفیت نخبه‌های ورزشی
یکپارچگی و انسجام اجتماعی		محدود کردن توسعه اجتماعی به سازمان یا نهاد خاص
		استفاده مناسب از بانوان
		تعادل اجتماعی
		فهم مشترک از موضوعات
		تعامل مثبت متولیان با دولت
		همبستگی و رعایت قوانین و مقررات
		توجه به رفاه تحصیلی یا رفاه اوقات فراغت
		توسعه زیستی و انسانی
		توانمندسازی اقشار ضعیف
بهبودی فردی و جمعی		سلامت اجتماعی
		توسعه اخلاقی
		افزایش ظرفیت‌های اجتماعی در ورزش
		توسعه درون‌فردی
		توسعه بین‌فردی
		پایین بودن سرانه ورزش در کشور
محدودیت منابع		پایین بودن سرانه محیط ورزشی
		محدودیت منابع کشور
محدودیت‌ها (موانع)		اولویت نبودن ورزش در برنامه‌های توسعه‌ای
		پی‌نبردن به اهمیت صنعت ورزش در کشور
بدبینی به ورزش		اولویت نبودن ورزش در اسناد بالادستی
		کم‌اهمیت تلقی شدن ورزش در کشور
		بی‌توجهی به ورزش در نقشه جامع سلامت کشور
تعارض بین		چند متولی بودن ورزش در کشور

جدول ۲- مقوله‌های اصلی و محوری

Table 2- Primary Categories and Core Category

مقوله‌های اصلی Primary Categories	مقوله‌های فرعی Secondary Categories	مفاهیم Concepts
	سازمانی	جزیره‌ای عمل کردن سازمان‌های ورزشی پراکندگی در مراکز تصمیم سازی ورزش کشور تبعیض در دسترسی به منابع تداخل وظایف متولیان ورزش اتحاد مقطعی متولیان ورزش در کشور دخالت دولت در موضوعات کلان و خرد ورزش ضعیف بودن بدنه تحصیلی و دانشی ورزش پایین بودن سطح دانش مدیریتی ورزشی در کشور پایین بودن سطح دانش دیپلماسی ورزشی در کشور پایین بودن سطح دانش اجتماعی و روان شناختی ورزشی در کشور
	خلأ دانش	مقطعی بودن برنامه نبود برنامه راهبردی تأکید بر اهداف کوتاه‌مدت و زودبازده جابه‌جایی هدف‌ها نبود هدف‌گذاری دستوری و بخشنامه‌ای عمل کردن مدیران تشریفاتی و تزئینی بودن برنامه نزد مدیران منفعل عمل کردن مدیران
	اشتباهات برنامه-ریزی	نان به نرخ روز خوردن قضایات‌های سطحی ناآگاهانه و ناعادلانه برخورد سلیقه‌ای با سیاست‌ها تمرکز مدیران بر پروژه‌های زودبازده قانون‌های دوپهلو نبود بسترهای قانونی لازم تناقض قوانین تابعیت بیشتر روابط اجتماعی از عرف و سنت به جای قانون اجرا نشدن قوانین مصوب اثربخش نبودن اقدامات کمیته ملی المپیک مقطعی عمل کردن دور ماندن سازمان‌های متولی ورزش از کارکردهای اصلی شان ضمانت اجرایی نداشتن بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌ها نگاه سطحی به ورزش پاسخگو نبودن متولیان ورزش در کشور
	مسائل مدیریتی	سطحی گرفتن توانمندسازی افراط و تفریط

جدول ۲- مقوله‌های اصلی و محوری
Table 2- Primary Categories and Core Category

Table 2 - Primary Categories and Core Category			
مقوله‌های اصلی Primary Categories	مقوله‌های فرعی Secondary Categories	مفاهیم Concepts	
تبعض جنسیتی		درست عمل نکردن متولیان ورزش به وظایف‌شان توانمند نبودن مجریان قانون محدودیت حضور بانوان در عرصه ورزش رسانه‌ای نشدن ورزش زنان نمادها و تجسم‌ها و آموزش‌های مردانه سقف شیشه‌ای توقف برنامه‌ها با تغییر سران کشور دولتی بودن ورزش در کشور وجود شرایط سیاسی در هم آمیخته با مسائل اعتقادی ارجحیت تحقق اهداف دولت نسبت به اهداف IOC	
	مسائل سیاسی	تغییر برنامه‌ها با تغییر دولت‌ها مبتنی نبودن انتخاب‌ها و انتصاب‌ها برحسب شایستگی‌گزینی نبود انسجام سیاستی درست در ورزش سوگیری در سیاست‌گذاری‌های انجام‌شده در ورزش اجازه فعالیت ندادن به بخش خصوصی در عمل نبود انسجام سیاست‌گذاری و تصمیم‌ها شکل‌گیری منازعه فرهنگی مناقشه قومی معضلات اجتماعی بلوک‌بندی شدن جامعه ایرانی تغییرات طبقات اجتماعی قرار گیری جامعه ایران در مسیر تکرانه‌های شدید درگیر شدن نظام امنیتی در حوزه فرهنگی پیش‌بینی ناپذیر بودن جامعه ایران تأخیر فرهنگی نداشتن یک نگاه مستمر به توسعه اجتماعی غافل بودن از بعد اجتماعی ورزش در برنامه‌های درسی تربیت‌بدنی بی‌اعتمادی به ساختار پایین بودن بهره‌وری اجتماعی پایین بودن سطح رضایت مخاطب نبود همبستگی اجتماعی	
		مسائل فرهنگی-اجتماعی	نگاه ایدئولوژیک به مسائل انسانی و اجتماعی نهادینه نشدن فرهنگ ورزش در جامعه مهم تلقی نشدن ورزش در جامعه شکاف ارزشی و هنجاری

جدول ۲- مقوله‌های اصلی و محوری
Table 2- Primary Categories and Core Category

مقوله‌های اصلی Primary Categories	مقوله‌های فرعی Secondary Categories	مفاهیم Concepts
		حرکت روند تغییرات در جامعه به سمت مدرن شدن فشار اجتماعی سنگین تغییر سبک‌های زندگی اقتصاد نابسامان کشور متلاطم بودن اقتصاد کشور و ثبات نداشتن آن تمکن مالی نداشتن کمیته ملی المپیک محدودیت‌های مالی استفاده از افراد با دانش ملی و بینش ملی استفاده از افراد متخصص خرد و اراده جمعی ایجاد فضای کار اشتراکی برای سازمان‌ها ادغام گروه‌های مختلف و اقشار مختلف شبکه سازی در ورزش و سازمان‌های ورزشی بهبود ارتباطات اجتماعی تیم‌سازی مشارکت جمعی تشخیص فرصت‌ها و تهدیدها داشتن راهبرد برای مدیریت تغییرات گسترش برنامه‌محوری در سطح جامعه سازگاری برنامه‌ها متناسب با فرهنگ و باور اجتماع برنامه‌ریزی نظام‌مند در ساختار ورزشی برنامه‌ریزی به فراخور شرایط فرهنگی-اجتماعی و مذهبی آمادگی برای تغییر در هر لحظه طرح‌های سازمانی غیرمتمرکز توسعه اجتماعی در ورزش رهبری توزیع‌شده یا جمعی-رهبری پویا و تعاملی در ورزش شبکه تعاملی پیچیده نهادی حوزه ورزش ارتقای فرایندهای عملکردی برای تحقق اهداف چندگانه در ورزش اهمیت نقش گروه‌های چندگانه و وابستگی متقابل سازمان‌های ورزش برای توسعه و صلح
پیشران‌ها (تسهیل‌گرها)	برنامه‌ریزی راهبردی	توسعه خلاقیت تیمی در پروژه‌های اجتماعی ورزش نقش ارتباطات در بهبود و ارتقای وفاق و عملکرد استراتژیک نهادهای ورزشی سرمایه‌گذاری روی ورزش‌های پایه سرمایه‌گذاری بر روی آموزش تأکید بر ورزش همگانی به جای ورزش قهرمانی
	مشکلات اقتصادی	
	شایسته‌گزینی	
	شبکه‌سازی	
	رهبری اشتراکی	
	جریان‌سازی	

جدول ۲- مقوله‌های اصلی و محوری
Table 2- Primary Categories and Core Category

مقوله‌های اصلی Primary Categories	مقوله‌های فرعی Secondary Categories	مفاهیم Concepts
		گسترش فعالیت‌های باشگاه‌های ورزشی قرار گیری ورزش در سبد خانواده‌ها درگیر کردن بچه‌ها با ورزش در مدارس سرمایه‌گذاری روی عادت‌های سلامت و سبک زندگی آگاهی دادن به خانواده ورزشکار آموزش استفاده بهینه از شبکه‌های اجتماعی شناساندن ورزش یا پی‌بردن به فواید ورزش پرورش ورزشکاران از بدو ورود در ورزش تهیه برنامه آموزشی خاص گروه‌های مختلف آموزش مهارت‌های زندگی به دانش آموزان از طریق ورزش توجه به تفاوت‌های فرهنگی تغییر فرهنگ مرد سالارانه حاکم بر جامعه توجه به خرده فرهنگ‌ها ارتباطات بین فرهنگی آموزش‌های فرهنگی تغییر نگاه جامعه به ورزش اصلاح مهندسی فرایندها و ظرفیت‌های حقوقی مهندسی مجدد روی مأموریت‌های سازمان‌های ورزشی اصلاح ساختار تصویب بودجه ملی برای سلامت جامعه از طریق ورزش تدوین قانون‌های حامی تسهیل‌گر فراهم کردن فرصت‌ها و منابع برای ورزش توجه به ورزش به عنوان هدف توسعه اجتماعی نه ابزار توسعه
	آگاهی بخشی و آموزش	
	فرهنگ‌سازی	
	مهندسی مجدد	
	حمایت	

مطابق نتایج، کدگذاری گزینشی مدل توسعه اجتماعی در تحقیق حاضر، مبتنی بر مقوله محوری و دو مقوله اصلی تعریف می‌شود. تحلیل داده‌ها نشان داد، موانع یا محدودیت‌های توسعه اجتماعی از طریق ورزش از ترکیب محدودیت منابع، بدبینی به ورزش، تعارض بین‌سازمانی، خلأ دانش، اشتباهات برنامه‌ریزی، مسائل مدیریتی، مسائل قانونی، مسائل اجرایی، تبعیض جنسیتی، مسائل سیاسی، مسائل فرهنگی اجتماعی و مشکلات اقتصادی ایجاد شده است. درمقابل، پیشران‌ها تلفیقی از شایسته‌گزینی، شبکه‌سازی، برنامه راهبردی، رهبری اشتراکی، جریان‌سازی، آگاهی‌بخشی و آموزش، فرهنگ‌سازی، مهندسی مجدد و حمایت بود. همچنین مشخص شد، از هفت جنبه مسئولیت جمعی اجتماعی، صلح پایدار، مداخلات اجتماعی-ورزشی برنامه‌ریزی شده، بهبود کیفیت ارتباطات اجتماعی، برابری و عدالت، یکپارچگی و انسجام اجتماعی و بهزیستی فردی و جمعی، مفهوم توسعه اجتماعی از طریق ورزش تبیین می‌شود. مدل نهایی پژوهش در شکل (۱) ارائه شده است.

شکل ۱- مدل تبیین موانع و پیشران‌های توسعه اجتماعی از طریق ورزش

Figure 1- Model of Explaining Obstacles and Drivers of Social Development through Sports

روایت نظریه توسعه اجتماعی از طریق ورزش بدین صورت است که راهبردهای سازمان‌های ورزش برای توسعه و صلح زمانی منتج به توسعه اجتماعی می‌شود که این سازمان‌ها در برنامه‌های خود، تغییرات اجتماعی-ورزشی برنامه‌ریزی شده‌ای را اعمال کنند. انجام این تغییرات با موانعی مواجه خواهد بود. توسعه اجتماعی از طریق ورزش در هفت زمینه مسئولیت جمعی اجتماعی، صلح پایدار، مداخلات اجتماعی-ورزشی برنامه‌ریزی شده، بهبود کیفیت ارتباطات اجتماعی، برابری و عدالت، یکپارچگی و انسجام اجتماعی و بهزیستی فردی و جمعی نمود پیدا می‌کند. بر سر راه توسعه اجتماعی از طریق ورزش، موانع یا محدودیت‌های دوازده‌گانه محدودیت منابع، بدبینی به ورزش، تعارض بین سازمانی، خلأ دانش، اشتباهات برنامه‌ریزی،

مسائل مدیریتی، مسائل قانونی، مسائل اجرایی، تبعیض جنسیتی، مسائل سیاسی، مسائل فرهنگی-اجتماعی و مشکلات اقتصادی در سطح ملی و منطقه‌ای وجود دارد. درمقابل پیشران‌ها تلفیقی از شایسته‌گزینی، شبکه‌سازی، برنامه راهبردی، رهبری اشتراکی، جریان‌سازی، آگاهی بخشی و آموزش، فرهنگ‌سازی، مهندسی مجدد و حمایت هستند. موانع و پیشران‌ها بر یکدیگر اثر متقابل می‌گذارند. درنهایت، موانع و پیشران‌ها در برنامه‌های سازمان‌های ورزش برای توسعه و صلح می‌توانند پیامدهایی را به شکل سازمانی و نهادی ایجاد کنند. موانع و محدودیت‌ها کمیت و کیفیت برنامه‌های این سازمان‌ها را کاهش می‌دهند و پیشران‌ها بر کمیت و کیفیت برنامه‌ها و در نتیجه تحقق توسعه اجتماعی از طریق ورزش تأثیر مثبت می‌گذارند. تشریح این نظریه در قسمت بحث و نتیجه‌گیری آمده است.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف تبیین توسعه اجتماعی از طریق ورزش و همچنین موانع و پیشران‌های آن و ارائه مدلی برای تشریح آن در سازمان‌های ورزش برای توسعه و صلح انجام شد. مدل نهایی پژوهش بدین صورت بود که توسعه اجتماعی از طریق ورزش به‌عنوان مقوله محوری در نظر گرفته شد. این مفهوم دارای هفت محور مسئولیت جمعی اجتماعی، صلح پایدار، مداخلات اجتماعی-ورزشی برنامه‌ریزی‌شده، بهبود کیفیت ارتباطات اجتماعی، برابری و عدالت، یکپارچگی و انسجام اجتماعی و بهزیستی فردی و جمعی است.

مسئولیت جمعی اجتماعی شامل مفاهیم برآورده کردن نیازهای اجتماعی، توسعه هدفمند رویدادهای ورزشی، حمایت از اصول اجتماعی در برنامه‌ریزی‌های ورزشی، توسعه پایدار اجتماعی، و جهانی فکر کردن و محلی عمل کردن بود. نتایج این بخش با مطالعات محمدامینی و همکاران (۲۰۲۱) و نصیری و همکاران (۲۰۲۰) همسوست. براساس یافته‌های پژوهش محمدامینی و همکاران (۲۰۲۱)، توسعه پایدار ورزش زنان از تعامل نظام‌مند و برآیند مؤلفه‌ها در منظرهای شش‌گانه (بستر ملی، بستر جهانی، حمایت از ورزش زنان، پیمایش توسعه پایدار، ظرفیت‌سازی و استراتژی توسعه پایدار) شکل می‌گیرد و هدف نهایی، دستیابی به توسعه پایدار ورزش زنان برای ارتقای کارکردهای آن است. ورزش به‌عنوان سرمایه‌گذاری در جوامع مدرن شناخته شده است. در رخدادهای ورزشی مسئولیت اجتماعی و سپس توسعه اجتماعی شکل می‌گیرد. استفاده از رخدادهای ورزشی به‌عنوان وسیله‌ای برای بازاریابی و ارتقای سطح شهرها، استراتژی بسیار شناخته‌شده‌ای برای جذب سرمایه، نگهداری آن و عرضه وجهه مناسب به دیگران به شمار می‌رود. رخدادهای مهمی مانند بازی‌های المپیک، جام جهانی و بازی‌های کشورهای مشترک‌المنافع، رخدادهای فرهنگی بزرگی هستند که در آن‌ها می‌توان وجهه بین‌المللی کسب کرد؛ بنابراین رخدادهای ورزشی باید به توسعه اجتماعی و مدنی کمک کنند. صلح پایدار شامل مفاهیم توسعه صلح مثبت، ورزش به‌عنوان انعکاسی از جامعه، بافت اجتماعی چندماهیتی و چندفرهنگی، اخلاق‌گرایی و احترام، رفاه اجتماعی و فقرزدایی بود. نتایج این بخش با مطالعات سعیدی و همکاران (۲۰۲۱) و لیندسای و همکاران (۲۰۱۹) همسوست. براساس پژوهش سعیدی و همکاران (۲۰۲۱)، ابعاد و مؤلفه‌های رویکردهای نوین ورزش‌های المپیک در توسعه صلح و دوستی بین‌الملل در چهار مؤلفه نهادینه شدن آگاهی از صلح و روش‌های حصول به آن، مهارت در حل مسالمت‌آمیز تعارض‌ها، احترام قائل شدن به تمامی اشکال زندگی، احساس همدردی با دیگران در سطوح مختلف، از مصاحبه با خبرگان استخراج شد. ورزش و پرداختن به ورزش نمونه‌ای از پدیده‌های اجتماعی است. به نظر می‌رسد، سرمایه اجتماعی موجود در جامعه نه‌تنها می‌تواند به توسعه ورزش کمک کند، بلکه اقبال عمومی جامعه به ورزش و پرداختن به ورزش نیز می‌تواند از عوامل تقویت ابعاد سرمایه اجتماعی

مانند وفاق اجتماعی و همبستگی اجتماعی زیاد، روحیه انعطاف‌پذیری و تنوع طلبی، مشارکت مدنی زیاد، اعتماد اجتماعی و... باشد که نشان از سلامت اجتماعی و روانی یک جامعه دارد.

مداخلات اجتماعی-ورزشی برنامه‌ریزی‌شده، دیگر مقوله فرعی توسعه اجتماعی از طریق ورزش بود که شامل مفاهیم توسعه فضای داوطلبانه در ورزش، نقش‌آفرینی گروه‌های خاص اجتماعی، مداخلات اجتماعی برنامه‌ریزی‌شده، پروژه‌های ورزشی هدفمند، مشارکت اجتماعی، جهت‌گیری عملکردی منظم بود. براساس نتایج پژوهش الیاسی و همکاران (۲۰۲۲)، عوامل علی مدل توسعه سرمایه اجتماعی به‌واسطه داوطلبی در ورزش دانش‌آموزی در مقوله‌های ارزش اجتماعی داوطلبی دانش‌آموز، شامل اوقات فراغت و سرگرمی، کارکرد داوطلبی ورزشی و پیشگیری از انحراف‌ها و مفاسد اجتماعی احصا شدند. آن‌ها بیان کردند که توجه و زمینه‌سازی برای شرکت فعال دانش‌آموزان در فعالیت‌های داوطلبی ورزشی منجر به رشد اخلاقی و تحصیلی، دانش‌اندوزی و همچنین لذت بردن از زندگی در سایه ارتباط با دیگران می‌شود و رفتار فرد در روابط اجتماعی بهبود پیدا می‌کند. توسعه پایدار ورزش را می‌توان نوعی مداخله اجتماعی دانست که به دنبال ایجاد فرصت‌هایی برای مشارکت ورزشی همگانی در تمام طول عمر است. در برخی کشورها از قبیل انگلستان، منظور از برنامه‌های توسعه‌ای برای ورزش، توسعه پایدار ورزش است؛ چراکه این برنامه‌ها، توسعه را در تمامی ابعاد (اقتصادی، اجتماعی، محیطی) در نظر گرفته است. این برنامه‌ها، اهدافی مانند عدالت اجتماعی، توسعه جامعه، امنیت اجتماعی، عملکرد برابر، بهبود سلامتی، انسجام اجتماعی، کنترل اجتماعی، توانمندسازی و موفقیت در ورزش، توسعه شغلی، توسعه فردی، توانبخشی، تفویض اختیار، خودمختاری، عملکرد اخلاقی، کار گروهی، یادگیری و اجرای توأمان را برای ورزش انگلستان هدف‌گذاری کرده‌اند (شری^۱ و همکاران، ۲۰۱۶، ۳۰۰). متوازن بودن توسعه در همه جنبه‌ها، تک بعدی رشد نکردن جامعه، عدالت اجتماعی، فرصت برابر، توازن قدرت، افزایش ظرفیت‌ها و فرصت‌ها برای دستیابی به هدف، منزلت برابری زنان با مردان، عدالت پایدار، برابری جنسیتی مفاهیم مقوله برابری و عدالت بودند. نتایج پژوهش خسرویان و همکاران (۲۰۲۱) نشان داد که گویه‌های «توجه و برقراری عدالت جنسیتی در توسعه و پیشرفت در ورزش قهرمانی» و «اطمینان بخشی از برابری نژادی و قومی در فعالیت‌های ورزش قهرمانی» بالاترین اولویت شاخص اجتماعی و فرهنگی توسعه پایدار در ورزش قهرمانی بودند که با این بخش از تحقیق حاضر همسوست. از طریق عدالت اجتماعی انتظار می‌رود که فاصله طبقاتی، تبعیض و استثمار در جامعه کاهش یابد و توزیع درآمد سرمایه و قدرت به صورت مناسب‌تر انجام گیرد. شکاف بین فقیر و غنی، شهر و روستا و مرد و زن از میان برود و از نقطه نظر جغرافیایی نیز نبود تعادل‌های بین منطقه‌ای و درون منطقه‌ای به حداقل برسد. برای زدودن موانع و محدودیت‌های تبعیض در ورزش نیز می‌توان ورزش را به‌عنوان ابزاری برای توسعه و صلح اجتماعی در نظر داشت که نه تنها به‌عنوان فعالیت رقابتی، بلکه به‌مثابه فعالیتی تفریحی، قابل استفاده برای همه گروه‌های سنی از هر جنس و رنگی و با هر سطحی از توانایی به کار گرفت.

یکپارچگی و انسجام اجتماعی، مقوله فرعی بعدی از مقوله اصلی توسعه اجتماعی از طریق ورزش با کدهای مشارکت خانواده‌ها، شکل‌گیری نهضت فعال‌سازی کودکان و خردسالان در کشور، اجتماعی شدن فرد، استفاده از ظرفیت نخبه‌های ورزشی، محدود کردن توسعه اجتماعی به سازمان با نهاد خاص، استفاده مناسب از بانوان، تعادل اجتماعی، فهم مشترک از موضوعات، تعامل مثبت متولیان با دولت، و همبستگی و رعایت قوانین و مقررات بود. نتایج پژوهش قدیمی و همکاران (۲۰۲۱) نشان داد که انسجام اجتماعی و فضا برای مانور نخبگان ورزشی بدمینتون نقش تعیین‌کننده‌ای دارد که آن نیز به نوبه خود نقش مهمی

1. Sherry

در انتخاب و اجرای طرح‌های توسعه‌ای به نفع ورزشکاران و دستیابی به رشد و توسعه پایدار دارد. توسعه اجتماعی یکی از ابعاد اصلی توسعه و بیانگر تلاش در راستای دستیابی به عدالت اجتماعی، ایجاد یکپارچگی و انسجام اجتماعی، افزایش کیفیت زندگی انسان‌ها است. درواقع، هدف عدالت اجتماعی، کاهش نبود تعادل‌ها و تبعیض بین افراد است. انسجام اجتماعی نیز به نیروهای اجتماعی مربوط است که منجر به وحدت و یکپارچگی انسان‌ها می‌شود. از طریق انسجام اجتماعی انتظار می‌رود، تضاد و کشمکش که از تفاوت در فرهنگ، اعتقادات سیاسی یا علائق اقتصادی ناشی می‌شود از بین برود؛ امری که در این بخش از یافته‌های تحقیق به آن اشاره شد.

موانع، دیگر جزء مدل را شکل می‌دهند که اثرگذاری آن‌ها محدودیت‌هایی را برای تحقق اهداف توسعه اجتماعی ایجاد می‌کند. محدودیت منابع، بدبینی به ورزش، تعارض بین سازمانی، خلأ دانش، اشتباهات برنامه‌ریزی، مسائل مدیریتی، مسائل قانونی، مسائل اجرایی، تبعیض جنسیتی، مسائل سیاسی، مسائل فرهنگی-اجتماعی و مشکلات اقتصادی موانع و محدودیت‌هایی هستند که در سطوح ملی و منطقه‌ای بر سر راه تحقق برنامه‌های توسعه اجتماعی از طریق ورزش وجود دارد. محدودیت منابع اولین مقوله فرعی محدودیت‌ها شامل مفاهیم پایین بودن سرانه ورزش در کشور، و پایین بودن سرانه محیط ورزشی بود. براساس نتایج پژوهش ویلتی پیچیا و همکاران^۱ (۲۰۱۸)، چالش‌های معمول در ۲۹ سازمان SDP شامل رقابت برای منابع، شکاکیت ورزش به عنوان یک ابزار توسعه، روابط قدرت نابرابر، راندن مأموریت و اهداف به حاشیه و ناهماهنگی‌های مسائل اجرایی می‌شود. یکی از مهم‌ترین ابزارهای رشد و توسعه ورزش، وجود امکانات و فضاهای ورزشی است، در سال‌های اخیر به علت رشد سریع جمعیت شهرنشین و نبود برنامه‌ریزی و مدیریت جامع در نظام شهری کشور همچون دیگر خدمات شهری، فضاهای ورزشی نیز مسائل و مشکلات متعددی داشته‌اند که بیشتر ناشی از کمبود، توزیع ناموزون و نامتناسب، فقدان مکان‌یابی بهینه و عدم پیش بینی لازم برای این کاربری‌ها در سطح شهرها است (نمازی و حسینی، ۲۰۱۸)؛ درنتیجه برای افزایش کارایی این مراکز توجه به سامان‌دهی و توزیع مناسب این فضاها ضروری به نظر می‌رسد.

بدبینی به ورزش شامل کدهای باز اولویت نبودن ورزش در برنامه‌های توسعه‌ای، پی نبردن به اهمیت صنعت ورزش در کشور، اولویت نبودن ورزش در اسناد بالادستی، کم اهمیت تلقی شدن ورزش در کشور و بی‌توجهی به ورزش در نقشه جامع سلامت کشور، از دیگر مقوله‌های مربوط به محدودیت‌های توسعه اجتماعی از طریق ورزش بود. مطابق با تحقیق اسکولنکورف (۲۰۱۷)، جوامع به ویژه کشورهای درحال توسعه نمی‌توانند برنامه‌های توسعه را بدون کمک سازمان‌های دیگر به نتیجه برسانند و چالش‌های ورزش برای توسعه و صلح را پرهزینه و زمانبر بودن پروژه‌های ورزش برای توسعه و صلح دانستند. همچنین یافته‌های پژوهش کشر و قاسمی (۲۰۲۰) نشان داد، بین سیاست‌های کلان مندرج در اسناد بالادستی با وظایف، اهداف و برنامه‌های سازمان‌های ورزشی همخوانی مطلوب وجود ندارد. اسناد بالادستی به ورزش بانوان در قالب ابزار سلامت و غنی‌سازی اوقات فراغت توجه دارند، اما در اهداف، وظایف و برنامه‌های سازمان‌های ورزشی، ورزش قهرمانی و حرفه‌ای بانوان بیش از سایر مؤلفه‌های ورزش در محور توجه است. با توجه به نتایج این بخش، بازنگری اسناد بالادستی برای ایجاد نگرش جامع به توسعه ورزش کشور به‌خصوص توسعه اجتماعی از طریق ورزش ضرورت دارد.

چندمتولی بودن ورزش در کشور، جزیره‌ای عمل کردن سازمان‌های ورزشی، پراکندگی در مراکز تصمیم سازی ورزش کشور، تبعیض در دسترسی به منابع، تداخل وظایف متولیان ورزش، اتحاد مقطعی متولیان ورزش در کشور، دخالت دولت در

1. Welty Peachey

موضوعات کلان و خرد ورزش، کدهای باز مقوله فرعی تعارض بین‌سازمانی بودند. هراسیموویچ و الزوا سورزابل^۱ (۲۰۲۱) نیز ورزش برای توسعه و صلح را زمینه‌ای از فعالیت‌ها تعریف می‌کنند که در آن ورزش از جمله فعالیت‌های بدنی غیررقابتی در قالب بازی، ابزاری برای پرداختن به اهداف غیر ورزشی توسعه اجتماعی و ایجاد صلح است. در راستای آن، سازمان‌های SDP، سازمان‌ها یا انجمن‌هایی هستند که هدف اصلی آن‌ها استفاده عامدانه از ورزش به عنوان ابزاری برای رفع مشکلات توسعه اجتماعی و ایجاد صلح در پروژه‌های پایه‌ای و زیربنایی است. از طرفی قربانی و همکاران (۲۰۲۰) موانع توسعه پایدار از طریق ورزش را ضعف در سیستم آموزشی، ضعف در تخصص‌گرایی در سازمان‌های ورزشی، شناخت ناکافی از ظرفیت‌های ورزش، رشد نامتوازن در جنبه‌های ورزش، ضعف در توسعه زیرساخت‌های ورزشی، مشکلات اقتصادی، انسجام ناکافی سازمان‌های ورزشی، دولتی بودن ورزش، دخالت‌های بیش از حد سیاسیون در امور ورزش، فساد مالی و اخلاقی در ورزش و نبود شایسته-سالاری به عنوان موانع معرفی کردند. در رابطه با موانع و محدودیت‌ها بر سر راه توسعه اجتماعی، موضوع تعارض بین‌سازمانی مطرح است. حکومت‌ها در فرایند توسعه نقش مهمی دارند و برای دستیابی به اهداف توسعه همواره اصلاحات و سیاست‌های گوناگونی معرفی می‌کنند، اما بسیاری از این مداخلات توسعه‌ای، اثرات محدودی بر جا می‌گذارند؛ مدارس ساخته می‌شوند ولی کودکان چیزی یاد نمی‌گیرند، اسناد و برنامه‌ها نوشته می‌شود اما اجرا نمی‌شوند، اصلاح ساختار بودجه در دستور کار قرار می‌گیرد اما هیچگاه عملیاتی نمی‌شود. این غیبت دستاوردها نشانه ضعف عظیم در قابلیت حکومت‌ها است.

مسائل قانونی نیز از جمله محدودیت‌های اشاره‌شده با کدهای باز قانون‌های دو پهلوی، نبود بسترهای قانونی لازم، تناقض قوانین، و تابعیت بیشتر روابط اجتماعی از عرف و سنت به جای قانون بود. نتایج با پژوهش قربانی و همکاران (۲۰۲۰) همسوست. همچنین روسو و همکاران^۲ (۲۰۱۶) نشان دادند که ورزش برای توسعه، رویکردی نسبتاً ارزان به منظور ایجاد کانال‌های ممتاز برای برقراری گفتگو با جوامع محروم است که نشان دهنده هدف اصلی برای استراتژی مشارکت دولت براساس «افزایش آرزوها» از طریق آموزش است. به منظور از بین بردن فساد در دستگاه‌های مدیریتی و اجتماعی به حاکمان شایسته و باانگیزه، نظام مدیریتی کارآمد برای سرمایه‌گذاری و پیگیری و نظارت بر اجرای آن نیاز است. قوانین کارآمد و شفاف، شفافیت در روابط سیاسی، تأمین مالی حاکمان از مجرای قانونی، می‌تواند مانع فساد در دستگاه‌های دولتی شود. به نظر می‌رسد، برای کاهش فقر در سطوح ملی و بین‌المللی قبل از هر چیز باید به حکمرانی مطلوب و ویژگی‌های آن توجه کرد و انتخاب راهکارها باید با توجه به دموکراسی و توسعه سیاسی انجام شود.

مقوله فرعی این بخش با عنوان تبعیض جنسیتی بود که شامل مفاهیم محدودیت حضور بانوان در عرصه ورزش، رسانه‌ای نشدن ورزش زنان، نمادها و تجسم‌ها و آموزش‌های مردانه و سقف شیشه‌ای بود. در پژوهش خسروی و همکاران (۲۰۲۱)، گویه‌های «توجه و برقراری عدالت جنسیتی در توسعه و پیشرفت در ورزش قهرمانی» و «اطمینان بخشی از برابری نژادی و قومی در فعالیت‌های ورزش قهرمانی» بالاترین اولویت شاخص اجتماعی و فرهنگی توسعه پایدار در ورزش قهرمانی شناسایی شدند. به نظر مصاحبه‌شوندگان تحقیق، با وجود اینکه محدودیت‌های فیزیولوژیک برای زنان ورزشکار در برخی ورزش‌ها وجود دارد، بخش مهمی از نابرابری‌های جنسیتی از سوی جامعه به آن‌ها تحمیل می‌شود و تا زمانی که این نگاه تبعیض‌آمیز و نابرابر در جامعه وجود دارد، تلاش‌های ورزشکاران آنگونه که باید ثمربخش نخواهد بود. برای رفع این نابرابری‌های جنسیتی، لزوم فرهنگ‌سازی در جامعه بسیار ضروری به نظر می‌رسد. شایان ذکر است که مدیریت در نظریه‌ها مفهومی خنثی و غیرجنسیتی

1. Herasimovich & Alzua-Sorzabal
2. Rosso

است و بر مبنای اصول مدیریت، مفهوم جنسیت نمی‌تواند نقش و معنای مؤثری در نظریه‌های مدیریت داشته باشد. قابلیت‌های مدیریتی تاحدودی به‌طور مساوی بین مردان و زنان توزیع شده یا به‌عبارتی، این موهبت الهی در هر دو گروه تقریباً به‌طور یکسان هدیه شده است (تاج‌مزیانی و همکاران، ۲۰۱۳)؛ از این‌رو تأمین نشدن شرایط یا فرصت‌های مناسب برای ارتقای زنان مستعد به مشاغل مدیریتی، موجب استفاده نشدن از حدود نیمی از ظرفیت‌ها و استعدادهای در دسترس و دور شدن از مؤلفه‌های توسعه اجتماعی خواهد شد. در نهایت، مشکلات اقتصادی آخرین دسته‌بندی از محدودیت‌های توسعه اجتماعی در برنامه‌های سازمان‌های ورزش برای توسعه و صلح با مفاهیم اقتصاد نابسامان کشور، متلاطم بودن اقتصاد کشور و ثبات نداشتن آن، تمکن مالی نداشتن کمیته ملی المپیک و محدودیت‌های مالی بودند. در زمینه شناسایی و اولویت‌بندی شاخص‌های توسعه پایدار در ورزش قهرمانی، در پژوهش خسروی‌ان و همکاران (۲۰۲۰)، گویه «بازاریابی در قالب قوانین بازاریابی ورزشی در ورزش قهرمانی» بالاترین اولویت شاخص اقتصادی توسعه پایدار در ورزش قهرمانی بود. ابعاد و شاخص‌های توسعه اجتماعی سیری از سادگی سطح زندگی تا پیچیدگی سرمایه اجتماعی را طی می‌کند تا بتواند منجر به رشد اقتصادی و کاهش فقر و نابرابری شود. هر کدام از کشورها با توجه به توانایی‌ها و محدودیت‌ها و همچنین سیاست‌ها و خط‌مشی‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی خود، برخی مؤلفه‌ها را در اولویت قرار می‌دهند و در اعتلای آن تلاش کرده و برخی مؤلفه‌ها را کم‌رنگ‌تر می‌کنند.

در راستای بحث مدنظر در باب موانع و محدودیت‌ها برای توسعه اجتماعی، محدودیت منابع وجود دارد که با نظریه توسعه ندروین^۱ (۲۰۱۰) همخوانی دارد؛ مبنی بر اینکه توسعه باید به شعاع گسترده‌تری بپردازد و از بعد دولت بیرون آید؛ این امر مستلزم مفهوم‌سازی دوباره توسعه است که به‌مثابه عملی همه‌جانبه و چندمقیاسی است؛ بنابراین مهم‌ترین محور شاید در پیشبرد اهداف توسعه اجتماعی در پدیده ورزش، محدودیت منابع و مسائل اجرایی ناکارآمد باشد؛ چراکه سازمان‌های SDP را در اجرای سیاست‌ها و برنامه‌ها ناتوان می‌کند؛ یعنی کارگزاران حقیقی امور ورزش و توسعه اجتماعی در شرایط محدودیت منابع، حتی اگر هم بخواهند، نمی‌توانند سیاست‌ها را اجرا کنند؛ زیرا در شرایط فقدان ظرفیت حتی با وجود دانش لازم و تشخیص موقعیت، اجرای هرگونه برنامه و سیاستی دچار خلل و وقفه خواهد شد؛ حال آنکه سیاست معاصر، توسعه یکپارچه نیست و نامنسجم است؛ زیرا سطوح مختلف عمل توسعه یعنی سطوح محلی، مناطق کوچک، مناطق کلان، ملی، بین‌المللی و جهانی به اندازه کافی با هم در ارتباط نیستند؛ بنابراین رویکردی جامع به توسعه، نه تنها چند بُعدی است، بلکه باید چندمقیاسی هم باشد؛ به‌طوری‌که تلاش‌های توسعه در سطوح مختلف، انباشتی و به هم مرتبط باشند و این مبنا و نظر، هدف ما را در خلأ دانش و مسائل اجرایی را در پژوهش حاضر تأمین کند.

در تحقیق حاضر مطابق نتایج کدگذاری گزینشی، پیشران‌های مدل توسعه اجتماعی تلفیقی از شایسته‌گزینی، شبکه‌سازی، برنامه راهبردی، رهبری اشتراکی، جریان‌سازی، آگاهی‌بخشی و آموزش، فرهنگ‌سازی، مهندسی مجدد و حمایت بود. شایسته‌گزینی با مفاهیم استفاده از افراد با دانش ملی و بینش ملی، و استفاده از افراد متخصص، اولین مقوله فرعی از پیشران‌های مدل توسعه اجتماعی تحقیق حاضر بود. یافته‌های تحقیق توکل و همکاران (۲۰۲۰) نشان داد که شاخص‌های شناسایی شده مؤثر بر توسعه سرمایه اجتماعی از طریق ورزش در جامعه شهری عبارت‌اند از: مؤلفه انجمن‌های داوطلبی؛ مؤلفه مشارکت ورزشی؛ مؤلفه کانون هواداران تیم‌های ورزشی؛ مؤلفه ورزش قهرمانی؛ مؤلفه رسانه‌های ورزشی؛ مؤلفه ورزش‌های آیینی. در تبیین شایسته‌گزینی برای توسعه اجتماعی در سیستم ورزش، می‌توان نمونه‌ای از استانداردهای شایسته‌سالاری

1. Nedrveen

برای استخدام را یافت که شالوده «اصلاحات در بخش عمومی» هستند. شایسته‌سالاری بر این مفهوم مبتنی است که همه اشخاص باید فرصت برابر داشته باشند و رفتار ترجیحی براساس معیارهایی که فاقد «موضوعیت اخلاقی» تلقی می‌شوند، از قبیل جنسیت، قومیت یا رابطه خویشاوندی توجیه‌نشده است. درمورد عاملان فعال در سازمان‌هایی که منطق درونی متفاوتی دارند، به‌کارگیری اصول شایسته‌سالاری، کار راحتی نخواهد بود؛ زیرا می‌تواند با مبانی هنجاری شکل‌دهنده به شالوده بسیاری از جوامع ناسازگار باشد؛ به‌خصوص وقتی که منافع عظیم در میان باشد؛ مثلاً وقتی مشاغل دولتی اضافه درآمد محسوسی دارند. نکته بغرنج آنجاست که معیارهای شایسته‌سالاری اهدافی ارزشمند هستند، اما نه اهدافی که بتوان آن‌ها را به سرعت به دست آورد. در زمینه شایسته‌گزینی، مدیریت عمومی قوی بسیار مؤثر است. به دست آوردن اطمینان از این مقوله از طریق به اجرا گذاشتن قوانین مؤثر و عادلانه و توسعه سیاست‌های فراگیر که به مشکلات واکنش نشان دهد تا براساس فرایندهای شفاف و اطلاعات و دانش معتبر عمل کند، حائز اهمیت دارد. همچنین در این سامانه‌ها، ساختارها و سازوکارهای هماهنگی در تمام سطوح به‌منظور بهبود خدمات‌رسانی حرفه‌ای، اخلاقی و کارآمد به همه مردم باشد و نیز از ظرفیت نهادهای نظارتی به‌منظور ارتقای مدیریت عمومی شفاف و پاسخگو، از طریق ارزشیابی و درستی‌سنجی مؤثر حمایت شود. این حمایت ازجمله پیشران‌ها در تحقق اهداف ورزش در زمینه توسعه اجتماعی و بهزیستی فردی و جمعی مؤثر و مفید خواهد بود.

مفاهیم خرد و اراده جمعی، ایجاد فضای کار اشتراکی برای سازمان‌ها، ادغام گروه‌های مختلف و اقشار مختلف، شبکه‌سازی در ورزش و سازمان‌های ورزشی، بهبود ارتباطات اجتماعی، تیم‌سازی و مشارکت جمعی در دسته‌بندی مقوله فرعی شبکه‌سازی قرار گرفتند. در بررسی موانع توسعه پایدار از طریق ورزش، در پژوهش قربانی و همکاران (۲۰۲۰)، ۴۷ کد مستقل و ۱۱ مفهوم که شکل‌دهنده سه مقوله کلی (موانع شناختی-دانشی، ساختاری و قانونی-مدیریتی) بودند، شناسایی و طبقه‌بندی شدند. گیولی‌نوتی و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی از زوایای مختلف به کارکردهای ورزش برای بخش توسعه و صلح، ساختار و شبکه‌های تعاملی پیرامون آن، مفهوم بازاندیشی توسعه، نظریه‌پردازی توسعه، نهادهای ملی و دولتی، سازمان‌های مردم‌نهاد، سازمان‌های ورزشی و مفاهیم بنیادی دیگر پرداختند.

برنامه راهبردی با مفاهیم تشخیص فرصت‌ها و تهدیدها، داشتن راهبرد برای مدیریت تغییرات، گسترش برنامه‌محوری در سطح جامعه، سازگاری برنامه‌ها متناسب با فرهنگ و باور اجتماع، برنامه‌ریزی نظام‌مند در ساختار ورزشی، برنامه‌ریزی به فراخور شرایط فرهنگی-اجتماعی و مذهبی، آمادگی برای تغییر در هر لحظه، مقوله فرعی دیگری از دسته‌بندی پیشران‌های مدل توسعه اجتماعی تحقیق حاضر بود. در پژوهش بدری آذین و همکاران (۲۰۲۱) نیز با هدف شناسایی عوامل مؤثر بر توسعه پایدار زیست‌محیطی رویدادهای ورزشی در ایران، یافته‌های تحقیق در قالب سه عنوان عوامل علی شامل اصالت محیط‌زیست و وضعیت زیست‌محیطی موجود، الزامات و کنش متقابل ورزش و محیط‌زیست، ماهیت توسعه‌محور رویدادهای ورزشی، عوامل زمینه‌ای شامل زیرساخت‌های سبز و محیط‌زیست میزبان، الزامات و نظام‌مندی سیستم زیست‌محیطی ورزش، نهاد حاکمیتی، سهم ورزش در توسعه کشور، پیوست فرهنگی و سازمانی، نظام‌نامه مدیریتی و درنهایت عوامل مداخله‌گر شامل ماهیت رویداد و محیط‌زیست، عوامل محیطی و مالی کلان، منابع داخلی و خارجی، نظارت، قانون‌گریزی و لابی‌گری و ساختار صنعت ورزش کشور بررسی شدند. رهبری اشتراکی مقوله فرعی بعدی از پیشران‌های مدل توسعه اجتماعی تحقیق حاضر بود. مفاهیم این بخش شامل طرح‌های سازمانی غیرمتمرکز توسعه اجتماعی در ورزش، رهبری توزیع‌شده یا جمعی، رهبری پویا و تعاملی در ورزش، شبکه تعاملی پیچیده نهادی حوزه ورزش، ارتقای فرایندهای عملکردی برای تحقق اهداف چندگانه در ورزش، اهمیت نقش گروه‌های چندگانه و وابستگی متقابل سازمان‌های ورزش برای توسعه و صلح، توسعه خلاقیت تیمی

در پروژه‌های اجتماعی ورزش، نقش ارتباطات در بهبود و ارتقای وفای و عملکرد استراتژیک نهادهای ورزشی بود. جریان‌سازی با مفاهیم سرمایه‌گذاری روی ورزش‌های پایه، سرمایه‌گذاری روی آموزش، تأکید بر ورزش همگانی به جای ورزش قهرمانی، گسترش فعالیت‌های باشگاه‌های ورزشی، قرارگیری ورزش در سبد خانواده‌ها، درگیر کردن بچه‌ها با ورزش در مدارس، سرمایه‌گذاری روی عادت‌های سلامت و سبک زندگی، از مقوله‌های فرعی پیشران‌های مدل توسعه اجتماعی تحقیق حاضر بود. در مطالعه توکل و همکاران (۲۰۲۰) نشان داده شد که شاخص‌های شناسایی شده مؤثر بر توسعه سرمایه اجتماعی از طریق ورزش در جامعه شهری عبارت‌اند از: مؤلفه انجمن‌های داوطلبی؛ مؤلفه مشارکت ورزشی؛ مؤلفه کانون هواداران تیم‌های ورزشی؛ مؤلفه ورزش قهرمانی؛ مؤلفه رسانه‌های ورزشی؛ مؤلفه ورزش‌های آیینی.

آگاهی دادن به خانواده ورزشکار، آموزش استفاده بهینه از شبکه‌های اجتماعی، شناساندن ورزش یا پی‌بردن به فواید ورزش، پرورش ورزشکاران از بدو ورود در ورزش، تهیه برنامه آموزشی خاص گروه‌های مختلف، آموزش مهارت‌های زندگی به دانش‌آموزان از طریق ورزش مفاهیم مقوله فرعی آگاهی بخشی و آموزش بود. فرهنگ‌سازی با کدهای باز توجه به تفاوت‌های فرهنگی، تغییر فرهنگ مردسالارانه حاکم بر جامعه، توجه به خرده‌فرهنگ‌ها، ارتباطات بین فرهنگی و آموزش‌های فرهنگی، مقوله فرعی بعدی در مدل توسعه اجتماعی تحقیق حاضر بود. نتایج پژوهش نیاز تبار و همکاران (۲۰۲۰) بر توسعه فرهنگی اجتماعی، آموزش ارزش‌های اجتماعی و موضوعات اخلاقی از طریق فوتبال، تأکید داشت. آن‌ها بیان کردند که با شناسایی جنبه‌های مختلف مسئولیت اجتماعی از جمله امور فرهنگی، اقدامات زیست‌محیطی و فعالیت‌های بشردوستانه و بررسی آثار آن بر جامعه، مدیران ورزش کشور می‌توانند درمورد اهمیت مسئولیت اجتماعی برنامه‌های خود، درک و شناخت بهتری داشته باشند و نیازهای جامعه و هواداران را با شیوه‌های بهتری پاسخ دهند.

تغییر نگاه جامعه به ورزش، اصلاح مهندسی فرایندها و ظرفیت‌های حقوقی، مهندسی مجدد روی مأموریت‌های سازمان‌های ورزشی، اصلاح ساختار کدهای باز مقوله مهندسی مجدد در مدل توسعه اجتماعی تحقیق حاضر بود. درنهایت، حمایت با کدهای تصویب بودجه ملی برای سلامت جامعه از طریق ورزش، تدوین قانون‌های حامی تسهیلگر، فراهم کردن فرصت‌ها و منابع برای ورزش، توجه به ورزش به عنوان هدف توسعه اجتماعی نه ابزار توسعه، مقوله فرعی آخر در مدل توسعه اجتماعی تحقیق حاضر بود. در توسعه اجتماعی، برنامه راهبردی در پیشران‌ها و تسهیلگرها اهمیت بسزایی دارد. اینکه سازمانی برای توسعه از جهت‌گیری عملکردی منظمی پیروی کند، سبب تسهیل کار در پیشبرد و توسعه و پیشرفت خواهد شد و اینکه در سازمانی همکاری همه جانبه بوم سازگان وجود داشته باشد، به عنوان مثال، کارکنان خط مقدم (پلیس‌ها، آموزگاران، پزشکان، پرستاران، تنظیم‌گرها، ممیزهای مالیاتی و دیوانسالاران) می‌توانند تصمیم بگیرند. اگر مانع بین‌سازمانی همچون تصمیم‌گیری براساس منافع شخصی خود در میان باشد، مثل غیبت از کار، فساد، سوء استفاده از قدرت، از زیر کار در رفتن و سهل انگاری، اهداف توسعه خواهانه سازمان تأمین نخواهد شد؛ بنابراین جهت‌گیری عملکردی و برنامه راهبردی باید پیگیر تأمین اهداف سازمان باشد و در این شرایط است که سازمان در موفق‌ترین حالت به سر خواهد برد.

هدف برنامه‌های توسعه در ابتدا متمرکز بر تسریع رشد اقتصادی و افزایش درآمد بود، اما به تدریج نقاط ضعف آن‌ها آشکار و با شکست مواجه شد. در ادامه، پیامدهایی چون افزایش فقر و نابرابری و شکاف طبقاتی و گسترش انواع محرومیت‌ها، موجب توجه به بعد اجتماعی توسعه شد. توسعه اجتماعی اکنون به عنوان رویکردی متمایز و در راستای ارتقای رفاه اجتماعی در کشورهای درحال توسعه شناخته شده و این رویکرد به سازمان‌های اجتماعی و ورزشی نیز تسری یافته است. همچنین انواع مداخلاتی ارائه شده‌اند و بسیاری از پروژه‌های اجتماع‌محور سازنده، مانند انواع برنامه‌های سازمان‌های ورزشی و سازمان‌های

SDP به این مقوله مربوط‌اند. در شکل‌گیری توسعه اجتماعی اختلاف نظرهای معناداری وجود دارد، اما در هدف‌گذاری سازمان‌های SDP اتفاق نظر جهانی وجود دارد. در این میان ورزش به‌عنوان یک پدیده اجتماعی جهان‌شمول، توانسته است اهرمی مؤثر و قوی برای تحقق بعد اجتماعی توسعه باشد. از سویی ورزش به‌تنهایی نمی‌تواند منجر به حل و فصل مسائلی همچون ایجاد صلح اجتماعی و دگردیسی‌های اجتماعی مثبت و عملکردهای معنادار شود؛ چون رسیدن به این اهداف تا حدود بسیار زیادی به شیوه استفاده از ورزش بستگی دارد؛ به عنوان مثال، ورزش به‌تنهایی نمی‌تواند از فقر، فساد، خشونت و جرم و جنایت جلوگیری کند و احترام انسانی را به جامعه بازگرداند؛ بنابراین توسعه و تقویت سازمان‌هایی که ماهیت شبکه‌ای و ملی دارند و محافل دانشگاهی و بخش‌های دولتی که عطش توسعه اجتماعی و صلح داشته باشند، ضروری است. درحقیقت در همه بخش‌ها باید کار بیشتری انجام شود تا میزان دسترسی، مشارکت، برابری، احترام، صلاحیت و فرصت‌های برابر برای اقشار خاص جامعه از طریق برنامه‌های اجتماعی-ورزشی افزایش پیدا کند. از طریق تحقیق، آموزش و اقدامات مشارکتی و چندوجهی می‌توان تلاش‌ها برای ایجاد فرصت‌های متنوع ورزشی در نظام موجود اجتماعی ورزش را فراهم آورد؛ بنابراین برای پیشبرد برنامه‌های راهبردی، اقدامات آغازگرانه متعددی باید انجام شود تا اقشار به حاشیه رانده شده، اعضای جدایی‌ناپذیر جامعه ورزشی و اهداف اجتماعی آن شوند. درحقیقت، الزام به سرمایه‌گذاری‌های اجتماعی به‌خصوص اقدام سازمان‌های ورزشی اثرگذار، ویژگی کلیدی رویکرد توسعه اجتماعی از طریق ورزش خواهد بود. در این میان، رویکرد نهادی و تقسیم کار سازمانی به این مقوله و کنترل و جهت‌دهی دولتی نقش انکارناپذیری دارد که باید مدنظر مسئولان و سیاست‌گذاران سطح ملی و اقدام و عمل در بخش سازمان‌های SDP با محوریت کمیته ملی المپیک باشد.

با توجه به نتایج تحقیق پیشنهاد می‌شود، شبکه‌ای منسجم از سازمان‌ها و نهادهای مرتبط با توسعه، به‌خصوص توسعه اجتماعی از طریق ورزش با رویکرد رهبری اشتراکی تشکیل شود تا بتوان مداخلات برنامه‌ریزی‌شده ورزشی-اجتماعی را با سیاستی منسجم پیش برد. همچنین پیشنهاد می‌شود که دبیرخانه دائمی سازمان‌های ورزش برای توسعه و صلح (SDP) در کمیته ملی المپیک ایران شکل بگیرد تا به صورت فعال پیگیر تحقق سیاست‌ها و برنامه‌های این حوزه باشد.

تشکر و قدردانی

نویسندگان بر خود لازم می‌دانند از تمامی خبرگانی که در اجرای این پژوهش تیم تحقیق را یاری نمودند و همچنین از کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران به علت حمایت‌های مادی و معنوی از این پژوهش، سپاسگزاری فراوان کنند.

References

1. Amartya Kumar, S. (1999). Development as freedom (N. Naeeni, & M. Saeed, Trans). Tehran: Nashreny.
2. Amiri, M., & Norouzi Seyed Hossini, R. (2013). An introduction on qualitative research method in sport. Tehran: Publication of University of Tehran. (Persian)
3. Anderson-Butcher, D. (2019). Youth sport as a vehicle for social development. Kinesiology Review, 8, 180-187.
4. Badri Azarin, Y., Sedghi, S., Khodadadi, M. R., & Shajie, R. (2021). Factors affecting the environmentally sustainable development of sport events in Iran: A thematic analysis. Strategic Studies on Youth and Sports, 20(53), 175-192. (Persian)

5. Di Palma, D., Tafuri, D., Ascione, D., & Raiola, G. (2018). Social, tourism and educational development through Sport. *Journal of Physical Education and Sport*, 18(1), 473 – 478.
6. Elyasi, H., Rezaei-Soufi, M., farahani, A., & Ghasemi, H. (2022). Presenting the model of social capital development through volunteering in student sports. *Research on Educational Sport*, doi: 10.22089/res.2022.11848.2197. (Persian)
7. Ghadimi, B., Khabiri, K., & Pouria, M. R. (2021). Relationship between social cohesion and sustainable development in badminton sport from the elite perspective. *Strategic Studies on Youth and Sports*, 19(50), 95-116. (Persian)
8. Ghorbani, M. H., Safari Jafarloo, H. R., & Esmaeili, M. R. (2020). Sustainable development through sport: Barriers and strategies. *Sport Management Studies*, 12(60), 83-102. (Persian)
9. Giulianotti, R., Coalter, F., Collison, H., & Darnell, S.C. (2019). Rethinking sportland: A new research agenda for the sport for development and peace sector. *Journal of Sport and Social Issues*, 43(6), 411–437.
10. Glaser, B. (1992). *Basics of grounded theory analysis: Emergence vs. forcing*. Mill Valley, CA: Sociology Press.
11. Glaser, B. (1998). *Doing grounded theory: Issues and discussions*. Mill Valley, CA: Sociology Press.
12. Herasimovich, V., & Alzua-Sorzabal, A. (2021). Communication network analysis to advance mapping 'Sport for Development and Peace' complexity: Cohesion and leadership. *International Review for the Sociology of Sport*, 56(2), 170–193.
13. Hojabri, K., Ramzaninejad, R., & Abedinzadeh, R. (2019). Sustainable development through sport: An analysis of the 2030 agenda. Paper presented at the First National Congress on Strategic Management in Sport, Gilan University. (Persian)
14. <https://www.olympic.org/development-through-sport>
15. Hylton, K., & Bramham, P. (2008). *Sports development: Policy, process and practice* (2nd ed.). USA and Canada: Routledge.
16. Ian, J., Lorraine, B., & Immy, H. (2012). *Qualitative research in sport and physical activity* (R. Norouzi Seyed Hosseini, Trans). Tehran: Hatmi Publication. (Persian)
17. Jamieson, K.M., & Smith, M. (2020). *Fundamentals of sociology of sport and physical activity* (R. Norouzi Seyed Hosseini, Trans). Tehran: Hatmi Publication. (Persian)
18. Kang, S., & Svensson, P.G (2019). Shared leadership in sport for development and peace: A conceptual framework of antecedents and outcomes. *Sport Management Review*, 22, 464-476.
19. Kang, S., & Svensson, P.G (2019). Shared leadership in sport for development and peace: A conceptual framework of antecedents and outcomes. *Sport Management Review*, 22, 464-476.
20. Keshkar, S., & Ghasemi, H. (2020). Consistency of national policy and legislation with the sport organizations and mass media performance in women's sports development in Iran. *Sport Management Studies*, 12(62), 111-134. (Persian)
21. Khosravian Champiri, Y., Jalali Farahani, M., Alidoost Ghahfarokhi, E., & Jafari, S. (2021). The Identification and Prioritization of the Sustainable Development Indicators of Championship and Model Presentation. *Sport Management Studies*, 13(69), 33-64. (Persian)
22. Lindsey, L., Chapman, T., & Dudfield, O. (2020) Configuring relationships between state and non-state actors: a new conceptual approach for sport and development. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 12(1), 127-146.
23. Midgley, J. (2019). *Social development: Theory & practice* (S. A. Firoozabadi, & H. Dabaghi, Trans). Tehran: Elmi- Farhangi Publishing Co.

24. Mohammadamini, S., Ahmadi, S., & Solymani, M. (2021). Designing a model for sustainable development in women's sport of Iran. *Research on Educational Sport*, 9(24), 213-240. (Persian)
25. Nasiri Khozani, M, Arufzad, Sh, & Nadi, MA. (2020). Developing the sustainable development model of student sport participation in Iran. *Sport Sciences Quarterly*, 12(38), 82-105. (Persian)
26. Nederveen Pieterse, J. (2016). *Development theory* (A. Mohammadi, Trans). Tehran: Golazinpub.
27. Rosso, E. G. F.M., McGrath, R., Immink, M. A., & May, E. (2016). Sport for development (S4D) as 'core university business'? Modelling university participation in sport-based social development, *Asia-Pacific Journal of Health, Sport and Physical Education*, 7(1), 77-90.
28. Saeidi, K. K., Ghadimi, B., Khabiri, K., & Aslan Khani, M. A. (2021). Role of modern Olympic sports approaches in the development of international peace and friendship. *Strategic Studies on Youth and Sports*, 20(51), 217-238. (Persian)
29. Schiink, R. J., & Hanraman, E. (2011). *Sport for development, peace, and social justice* (S. M. Aaghapour, M. Sharifi Moghaddam, & Z. Aaghaee, Trans). Tehran: Elmi.
30. Schulenkorf, N. (2017). Managing sport-for-development: Reflections and outlook. *Sport Management Review*, 20(3), 243-251.
31. Sherry, E., Osborne, A., & Nicholson, M. (2016). Images of sports women: A review. *Sex Roles*, 74(7-8), 299-309.
32. Tavakol, M., Fahim, H., Peymanizad, H., & Esmaeilzadeh Ghandehari, M. R. (2022). Analysis and psychometrics of tools for measuring the development of social capital through sport. *Sport Sciences Quarterly*, 14(45), 81-118. (Persian)
33. Tekin, Y. (2019). Social development through sports. Paper presented at the 17th International Sport Sciences Congress, Ankara.
34. Welty Peachey, J., Cohen, A., Shin, N., & Fusaro B. (2018). Challenges and strategies of building and sustaining inter-organizational partnerships in sport for development and peace. *Sport Management Review*, 21, 160-175.

